

تاریخ ایران پس از انقلاب اسلامی

جلد پنجم

(عملکرد دولت مکتبی)

www.ketab.ir

سرشناسه:

بهداروند یانی، غلامرضا، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور:

تاریخ ایران پس از انقلاب اسلامی / تألیف غلامرضا بهداروند یانی:

نظرات علمی: جواد منصوری

مشخصات نشر:

مکان: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی،

۱۳۹۸

مشخصات ظاهری:

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۱۰۱،

فروست:

۱۱۰۲، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۴۳، جمهوری اسلامی؛ ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵

شابک:

دوره: ۶-۱۰۹-۴۱۹-۸۵۶-۹۷۸؛

۴۰۰۰۰۰ ریال: دوره: ۹-۹۰۳-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ (ج. ۱)

۳۸۰۰۰۰ ریال: دوره: ۷-۹۰۷-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ (ج. ۲)

۵۰۰۰۰۰ ریال: دوره: ۷-۹۱۷-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ (ج. ۳)

۶۵۰۰۰۰ ریال: دوره: ۶-۹۱۶-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ (ج. ۴)

۷۸۰۰۰۰ ریال: دوره: ۷-۹۸۳-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ (ج. ۵)

فایده

وضعیت فهرست نویسی:

ج ۳-۴ (چاپ اول): ۱۳۹۸ (فپا)

یادداشت:

کتابنامه

یادداشت:

نمایه

یادداشت:

ج ۱. از پیروزی انقلاب تا تصرف سفارت آمریکا. - ج ۲. از دولت شورای انقلاب

مندرجات:

تا دولت شهید رجایی. - ج ۳. از آغاز جنگ تا بحران آفرینی بنی صدر - ج ۴.

از آشوب های داخلی تا فاجعه ی هفتم تیر - ج ۵. عملکرد دولت مکتبی

ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸-

موضوع:

Iran--History -- Islamic Republic, 1979

موضوع:

منصوری، جواد، ۱۳۲۴.

شناسه افزوده:

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شناسه افزوده:

۱۳۹۸ ت ۲ ب ۹ / DSR1570

رده بندی کنگره:

۹۵۵/۰۸۴

رده بندی دیویی:

۵۵۶۸۳۱۱

شماره کتابشناسی ملی:

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: تاریخ ایران پس از انقلاب اسلامی (جلد پنجم)

(عمدکرد رت مکتبی)

تألیف: د. مرضا بهداروند یانی

نظارت علمی: حراد منصوری

نوبت چاپ: اوّل زمستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۸۰۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۹۸۳-۷

ISBN :978-964-419-983-7

شابک دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۹۰۶-۶

ISBN :978-964-419-906-6

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبهروی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه
۱۷	پیشگفتار
		بخش اول:
۲۱	تحولات داخلی و مسائل سیاسی خارجی
۲۳	فصل اول: ترکیب جدید دولت
۲۳	مقدمه
۲۴	انتصاب وزیر امور خارجه
۴۴	برگزاری انتخابات دومین دوره ریاست جمهوری
۵۳	توطئه‌ی اخلال در انتخابات
۵۷	تحلیل نتیجه‌ی انتخابات
۵۸	تنفیذ حکم دومین رئیس جمهور
۶۱	مراسم تحلیف رئیس جمهور
۶۲	بازتاب داخلی انتخابات
۶۳	بازتاب خارجی انتخابات
۷۰	نخست‌وزیری دکتر باهنر
۷۳	بازتاب نخست‌وزیری باهنر
۷۵	معرفی وزرای پیشنهادی به مجلس

- ۷۹ مذاکرات مجلس، مواضع نمایندگان
- ۸۶ معاونان و مشاوران نخست‌وزیر
- ۸۷ نخستین و آخرین جلسه‌ی دولت باهنر
- ۸۹ فصل دوم: توطئه و ترور
- ۸۹ مقدمه
- ۹۲ گسترش اقدامات تروریستی
- ۹۳ ۱- حمله به شخصیت‌های سیاسی و مذهبی
- ۹۴ حمله به نیروهای انقلابی
- ۹۶ ۳- حمله به مراکز دولتی، کارمندان و مقامات اداری
- ۹۷ ۴- عملیات ترور دسته‌جمعی
- ۹۸ ۵- حمله به مراکز نظامی و انتظامی
- ۹۸ ۶- حمله به دانشجویان و تعدادی از نمایندگی‌های سیاسی در خارج از کشور
- ۱۰۰ ۷- حمله به اعضا و دفاتر حزب - جمهوری اسلامی
- ۱۰۳ ۸- تخریب اموال عمومی و حمله به مراکز عام‌المنفعه
- ۱۰۵ ۹- از بین بردن اموال و امکانات مردم
- ۱۰۵ ۱۰- حمله به مراکز امنیتی و نهادهای انقلابی
- ۱۰۸ تشکیل شورای ملی مقاومت
- ۱۱۲ فرار بنی‌صدر و رجوی
- ۱۱۴ عملیات فرار
- ۱۱۹ بنی‌صدر به مثابه‌ی پیاده‌نظام دشمن
- ۱۲۱ بازگشت هواپیما و خدمه‌ی ربوده‌شده‌ی آن
- ۱۲۲ محاکمه‌ی عوامل فرار
- ۱۲۳ بحران در روابط ایران و فرانسه

- ۱۲۶..... بازتاب داخلی فرار بنی صدر
- ۱۲۷..... بازتاب خارجی فرار بنی صدر
- ۱۳۳..... توطئه‌ها و تجاوزات اسرائیل
- ۱۳۹..... شایعه‌ی ارسال سلاح
- ۱۴۳..... محکوم‌نمودن تجاوز اسرائیل
- ۱۴۴..... پیام امام به مناسبت روز قدس
- ۱۴۵..... راه پیمایی روز قدس
- ۱۴۷..... پیشگیری از توطئه با پاکسازی مراکز دولتی
- ۱۴۹..... ترور دکتر سید حسن آیت
- ۱۶۱..... شهادت دکتر آیت
- ۱۶۳..... بازتاب ترور امام آیت
- ۱۶۵..... چهارم شهدای هفتم تیر و تشییع شهید آیت
- ۱۶۶..... نقش مردم در مقابله با فتنه‌ها
- ۱۶۸..... تداوم توطئه و فتنه
- ۱۷۲..... فراتسه کانون ضدانقلاب
- ۱۷۹..... ارتش رهایی بخش ایران
- ۱۸۴..... سازمان آزادگان
- ۱۸۶..... عملیات ربودن ناوچه‌ی تبریزین
- ۱۹۰..... بازتاب ربودن ناوچه‌ی ایرانی
- ۱۹۵..... اقدامات خصمانه‌ی انگلیس بر ضد ایران
- ۲۰۲..... ۱- بازداشت چند ایرانی در لندن
- ۲۰۵..... ۲- شبکه‌ی جاسوسی در ایران
- ۲۱۱..... ۳- مشارکت با آمریکا در تحریم ایران
- ۲۲۲..... ۴- توقیف ناو خارک
- ۲۲۵..... ۵- همکاری با ضدانقلاب

- ۶- بی‌بی‌سی فارسی و توطئه‌های انگلیس ۲۴۳
- ۷- دسیسه‌ها در خلیج فارس ۲۴۸
- فصل سوم: تحولات و عملکرد نهادهای حاکمیتی ۲۵۳
- مقدمه ۲۵۳
- تحولات ارتش ۲۵۳
- تحولات شهرداری و ژاندارمری ۲۸۳
- شورای امنیت کشور ۲۸۹
- ۱- مجلس شورای اسلامی ۲۹۱
- ۱- برگزاری انتخابات میان‌دوره‌ای مجلس ۲۹۲
- ۲- تصویب طرح الحاق دادگاه‌های انقلاب به دادگستری ۲۹۴
- ۳- تصویب قانون سازمان دولت جهت تهیه لایحه‌ی پیاده‌کردن اصل ۴۹ قانون اساسی ۲۹۷
- ۴- تصویب قانون تعالیت حزب ۲۹۸
- ۵- تصویب قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۹۹
- ۶- تصویب قانون تأسیس وزارت معادن و فلزات ۲۹۹
- ۷- تصویب کلیات طرح قانونی مطبوعات ۳۰۰
- ۸- تصویب کلیات لایحه‌ی قانونی بازسازی ۳۰۳
- ۹- تصویب طرح قانونی اراضی شهری ۳۰۷
- ۱۰- حمایت مجلس از جنگ‌زدگان ۳۰۸
- ۱۱- حمایت مجلس از صنایع داخلی ۳۰۹
- ۱۲- حمایت مجلس از ملی‌شدن صنایع ۳۱۱
- ۱۳- انتخاب هیئت نمایندگی ایران در کنفرانس بین‌المجالس ۳۱۳
- عملکرد قوه‌ی قضائیه ۳۱۴
- مقابله با اقدامات تروریستی منافقین ۳۱۶

۳۳۱	مقابله با ضدانقلاب در مناطق مرزی
۳۳۳	تحولات صداوسیما
۳۳۷	فصل چهارم: تحولات سیاسی - نظامی جنگ
۳۳۷	مقدمه
۳۴۴	هبت‌های صلح و میانجی‌گری
۳۴۷	تنبیهای بعضی دولت‌ها از عراق
۳۵۰	پسینانی دولت از جبهه و نیروهای انقلابی
۳۵۱	نابودی راضع و یگان‌های نظامی عراق
۳۵۲	متوقف‌ساختن نیروی شمن
۳۵۳	نابودی برخی از یگان‌های عراق
۳۵۴	پیروزی‌های رزمندگان
۳۵۶	ارزیابی وضعیت جنگ تحمیلی
	بخش دوم:
۳۶۱	برنامه و سیاست‌های راهبردی دولت
۳۶۳	فصل اول: برنامه‌ی دولت (شهید) باهنر
۳۶۳	مقدمه
۳۶۳	برنامه‌ی کلی دولت
۳۶۵	وزارت آموزش و پرورش
۳۶۶	وزارت بهداشت
۳۶۶	وزارت نفت
۳۶۷	وزارت بازرگانی
۳۶۷	وزارت صنایع و معادن - برنامه‌ی صنعتی
۳۶۹	وزارت امور خارجه - سیاست خارجی

- فصل دوم: سیاست‌های راهبردی دولت ۳۷۱
- مقدمه ۳۷۱
- ۱- طاغوت‌زدایی ۳۷۲
- ۱-۱- پاکسازی ادارات و بازسازی نیروی انسانی ۳۷۲
- ۱-۲- الزامی شدن حجاب اسلامی در ادارات ۳۸۴
- ۱-۲-۱- مواضع گروه‌ها در قبال حجاب ۳۹۶
- ۲- تحوّل در نظام اداری ۴۰۱
- ۱-۲- انحلال ۴۰۱
- ۲- اتمام ۴۰۲
- ۲-۲- تأسیس تشکیلات جدید ۴۰۲
- ۱-۲- دوفین اختراها و رویکردهای جدید ۴۰۴
- ۲-۵- تمرکززدایی ۴۰۴
- ۳- ملی‌سازی ۴۰۷
- انرژی اتمی و فعالیت‌های هسته‌ای ۴۱۰
- ۴- دولتی‌سازی تولید و تجارت ۴۳۱
- ۵- ثبات اقتصادی و اجتماعی ۴۳۵
- ۱-۵- تعدیل ثروت ۴۳۵
- ۲-۵- حمایت از مستضعفان ۴۳۶
- ۳-۵- مقابله با قاچاق ۴۳۸
- ۴-۵- مقابله با تورم ۴۳۹
- ۵-۵- استقرار بانکداری اسلامی ۴۴۳
- ۶-۵- تقویت بخش کشاورزی ۴۴۴
- ۷-۵- توسعه‌ی فعالیت‌های صنعتی ۴۴۵
- ۸-۵- گسترش خدمات اجتماعی ۴۴۶
- ۸-۸-۱- ارائه‌ی خدمات به مناطق دورافتاده ۴۴۶

۴۴۸.....	۲-۸-۵- گسترش بیمه‌های اجتماعی.....
۴۵۰.....	۳-۸-۵- حمایت از پناهندگان و جنگ‌زدگان.....
۴۵۱.....	۴-۸-۵- افزایش اشتغال.....
۴۵۲.....	۵-۸-۵- تأمین مسکن.....
۴۵۴.....	۶-۸-۵- مبارزه با اعتیاد.....
۴۵۵.....	۷-۸-۵- تأمین بهداشت عمومی.....
۴۵۶.....	۸-۸-۵- توسعه‌ی آموزش، پژوهش و فناوری.....
۴۵۸.....	۹-۵- تغییر در مالکیت اراضی.....
۴۶۱.....	۵- ۱- تنوع بخشی در تأمین منابع مالی.....
۴۶۴.....	۵- ۱- ۱- ضمانت بودجه‌ی کشور.....
۴۶۸.....	۵- ۱۰- ۲- امنیت و استواری پس از انقلاب.....
۴۷۶.....	۶- حمایت از نهضت‌های از پیش.....
۴۸۵.....	پیوست‌ها.....
۶۲۵.....	فهرست وقایع مهم.....
۶۳۹.....	کتابنامه.....
۶۵۹.....	نمایه.....

مقدمه

شکل‌گیری و پیروزی انقلاب اسلامی ایران مرهون تلاش‌های همه‌جانبه‌ی نیرو‌هایی است که به رهبری - سرپرستی - (ره) توانستند رژیم پهلوی را سرنگون سازند. نیرو‌هایی که خود در اندیشه و عمل انقلابی بودند و با تحمل سختی‌ها و محرومیت‌ها، زمینه‌ی تحقق اراده و سنت الهی را فراهم آوردند. در این میان، نقش‌آفرینی دولت‌مرد انقلابی شهید محمدعلی رجایی به عنوان یکی از رجال بزرگ انقلاب اسلامی در دوران پس از پیروزی انقلاب با توجه به زمینه‌های ذهنی و تجربه‌های عینی که در طرز سالیان دراز در عرصه‌های مختلف داشت، بی‌بدیل است. او نقش بنیانی در استمرار و استقرار نظام نوپای اسلامی داشت. تحقق انقلاب فرهنگی و به ثمر رسیدن اهداف آموزش و پرورش در نظام جمهوری اسلامی، مقابله با نیروهای چپ، غربی و ضدانقلاب؛ شناسایی، معرفی و جذب نیروهای متعهد به انقلاب و واگذاری مسئولیت‌ها به افراد متعهد و مکتبی و اقداماتی از این قبیل نمونه‌ای از فعالیت‌های شهیدان رجائی و باهنر در دوران کوتاه حیات سیاسی ایشان بوده است.

شروع به کار دولت رجایی هم‌زمان با شروع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و وجود مسائل مهمی چون تداوم بحران اشغال سفارت آمریکا در تهران، گروگان‌گیری و فشارهای همه‌جانبه‌ی آمریکا علیه ایران بود. با این همه اولین اقدامات این دولت مکتبی در زمینه‌ی اقتصادی، تشکیل ستاد بسیج اقتصادی کشور، سهمیه‌بندی چند قلم کالای اساسی و مورد نیاز و چاپ و توزیع کوپن بین مردم بود. رجایی هدف و برنامه دولت از اجرای این طرح را توزیع ثروت و امکانات بیت‌المال به صورت مساوی و عادلانه در بین مردم اعلام کرد. پس از شروع جنگ، اسکان آوارگان و مهاجرین جنگ از دیگر مسائل اساسی دولت رجایی

بود. در این راستا از استانداران خواسته شد که امکانات خود را برای اسکان آوارگان جنگ بسیج کنند. بازدید و دیدار از جبهه‌های جنگ و اردوگاه‌های اسکان مهاجرین جنگ. موضوع دیگری بود که رجایی را پیوسته به جنگ مرتبط می‌کرد. دولت مکتبی شهید رجایی در دوره کوتاه‌مدت حاکمیت خود راه و خط مشی انقلابی و مکتبی را که در دوره‌ی نخست‌وزیری در پیش گرفته بود ادامه داد و برخلاف دوره قبل، ریاست‌جمهور و نخست‌وزیر هم‌فکر و هم‌رأی با هم بودند. لکن این همفکری دیری نپایید تا اینکه در تاریخ هشتم شهریور ماه در جلسه‌ی شورای امنیت کشور، بمبی آتش‌زا منفجر و دو یاز و دو هم‌رزم، محمدعلی رجایی و محمدجواد باهنر به شهادت رسیدند و روح بلند و ملکوتی آنان به سوی معبود لایزال پر کشید. این حادثه‌ی دردناک نیز بسان سایر حوادث ابتدایی انقلاب، باعث یک‌سویه‌شدن و خالص‌شدن جریان انقلاب، اثبات مجدد قائم به ذات بودن انقلاب و نظام جمهوری اسلامی شد.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی در استای تدوین و تألیف تاریخ پرافتخار کشورمان در دوران حاکمیت جمهوری اسلامی ایران، علاوه بر انتشار این اثر نموده است. در پایان ضمن تقدیر و تشکر از نویسندگان این مجموعه‌ی ارزشمند، از کلیه‌ی همکاران در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری تقدیر و تشکر می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی